

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง หรือในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ กำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา การศึกษาที่พึงประสงค์จะต้องเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติของนักเรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาและสร้างเสริมชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น (ประคับ นิลพิงงา ๒๕๒๔ : ๒๔) ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ ๔ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๕ ของกระทรวงศึกษาธิการ : ๑๓) ระบุไว้ตอนหนึ่งดังนี้

เร่งรัดพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งให้การศึกษาเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด และความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพละทานิยมสมบูรณ์ รักและธำรงศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยไว้ ตลอดจนก่อให้เกิดความสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ...

ในขณะที่ประเทศของเรากำลังพัฒนาความเจริญทางวัตถุให้ทันกับความก้าวหน้าของโลก โดยเฉพาะประเทศในยุโรป อเมริกา และประเทศในเอเชีย จึงได้มีการพัฒนาคุณภาพของประชากรด้วยการให้การศึกษาที่มุ่งพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา เพื่อให้ประชากรฉลาดขึ้น แต่บุคคลที่ฉลาดหรือมีความสามารถทางสติปัญญาสูงนั้นมิใช่จะเป็นผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมเสมอไป ถ้าระดับของจิตใจของผู้นั้นมิได้พัฒนาไปตามวัยและระดับการศึกษา มีผลความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ขาดคุณธรรมอันก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์ : บทคัดย่อ) โดยเฉพาะปัจจุบันนี้เรากำลังเผชิญหน้าอยู่กับปัญหาเยาวชน ปัญหานี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ สุมิตร คุณานุกร (๒๕๒๒ : ๑๐๐ - ๑๐๑) ได้กล่าวถึงสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหา

เขาวชนไว้ว่า

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเขาวชน คือการจัดการศึกษาในโรงเรียน ไม่เปิดโอกาสให้เขาวชนเหล่านี้ได้แสดงออกในทางที่ถูกต้อง ไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นที่ต้องการแสดงออกซึ่งพลังกำลังทั้งทางด้านความคิดและร่างกาย จึงถูกนำไปใช้ในทางก่อให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ ในสังคม เช่น การยกพวกตีกัน ก้าวไปยืนเตร่อยู่ตามที่สาธารณะ หรือตามสถานเริงรมย์ต่าง ๆ การติดยาเสพติด ...

ดังนั้น ในการอบรมสั่งสอนเขาวชนของชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม หรือปรับปรุงความประพฤติ จำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญยิ่งและถือว่าเป็นพื้นฐานของการฝึกอบรมคือโรงเรียน (สมิตร คุณานุการ ๒๕๒๓ : ๑๐๐) โรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นก็เพราะสังคมต้องการให้เป็นสถาบันหลักที่รับผิดชอบให้การศึกษารหรือการเรียนรู้อของเด็ก โดยเฉพาะโรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่ยอมรับกันทั้งในแง่ของความเชื่อและในแง่ของกฎหมาย ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ (๒๕๒๔ : ๒๔ - ๒๖) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียนเพิ่มเติมอีกว่า

... "โรงเรียนนอกจากจะมีหน้าที่เฉพาะแล้วยังมีหน้าที่ทางด้านสังคมประกิดด้วย คือการสอนให้เด็กรู้จักและเข้าใจที่จะปฏิบัติตัวในสังคม โรงเรียนเป็นเสมือนสังคมจำลองที่จะให้ผู้เรียนได้คุ้นเคย และเรียนรู้ชีวิตจริงต่อไป" ...

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น โรงเรียนจะต้องพยายามกระทำทุกวิถีทาง ซึ่งมิได้หมายถึงการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีขอบเขตอยู่ภายในชั่วโมงเรียน เท่านั้น Krug (๑๙๕๙ : ๓) เห็นความสำคัญและกล่าวว่า "หลักสูตรควรจะไปถึงกิจกรรมที่อยู่นอกห้องเรียนด้วย"

กิจกรรมนอกห้องเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ แต่ก็มีความมุ่งหมายเหมือนกัน ประดิษฐ์ ชาวเจริญ และคณะ (มปป : ๑๖๑) ได้ให้ความหมายของคำว่า "กิจกรรมนักรเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร" ไว้ว่า

กิจกรรมนักรเรียนเป็นการจัดประสบการณ์ขึ้นนอกห้องเรียน นักรเรียนมีส่วนร่วมและเป็นผู้จัดเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะนำ ไม่ใช่เป็นการเรียนการสอนอย่างปกติ ไม่มีการบังคับว่าจะต้องทำ จะทำหรือไม่ทำก็ได้ กิจกรรมเหล่านั้นไม่มีการวัดผลได้ดก กิจกรรมเหล่านั้นจัดขึ้นเพื่อเป็นการเสริมประสบการณ์การเรียนการสอนปกติให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น เป็นการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีในสังคม ...

จันทร์ ชุ่มเมืองปัก (๒๕๐๘ : ๒๐) ได้กล่าวว่า

... กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแห่งการเรียนรู้การสอนที่มีความสำคัญในขั้นที่จะช่วยเสริมสร้างให้ประสบการณ์และชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังเปรียบเทียบไว้ว่า ถ้าวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตรเป็นอาหารรสเลิศแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนักเรียนก็คือ ส่วนประกอบที่สำคัญและจำเป็นขั้นถัดไป เครื่องเทศ และสิ่งชูรสนั้นแล การปรุงอาหารต้องการเครื่องเทศ และสิ่งชูรสชนิดใด การเรียนการสอนก็ต้องการกิจกรรมนักเรียนนั้น ...

กิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังให้เยาวชนของชาติ มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนการดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย เพื่อความเป็นเอกราชและความมั่นคงของชาติ เนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญดังได้กล่าวมาแล้ว ทางราชการจึงจัดให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ กล่าวคือให้มีการจัดกิจกรรมที่ต้องฝึกปฏิบัติจริงในแขนงวิชากิจกรรมสร้างนิสัย กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย เช่น กิจกรรมประจำวัน คือการเคารพธงชาติ การอบรมหน้าเสอาง การฝึกกายบริหารตอนเข้าก่อนเข้าห้องเรียน เป็นต้น การจัดกิจกรรมในรอบสัปดาห์ เช่น กิจกรรมการฝึกมารยาท การจัดมุมอ่าน บ้ายนิเทศทางวิชาการ การประชุมวันสุดสัปดาห์ การจัดกิจกรรมในรอบเดือน เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การจัดกิจกรรมประจำภาคเรียน ได้แก่ กิจกรรมการเกษตร งานอาสาพัฒนาท้องถิ่น พิธีกรรมทางศาสนา การจัดกิจกรรมวันปิดภาคเรียน และกิจกรรมในรอบปี เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู วันเด็ก การจัดตั้งสภานักเรียนและคณะกรรมการการปกครองนักเรียน การจัดตั้งชุมนุมทางวิชาการ กิจกรรมสหกรณ์ การแสดงศิลปหัตถกรรม การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๒ : ๑ - ๔)

จากลักษณะปัญหาและความเป็นมา ทำให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นในขั้นที่จะส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผู้ริจยสนใจที่จะศึกษา เรื่องดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ประเภท วิธีการ ผลการจัด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การเป็นพลเมืองดีในอนาคตของประชาชนไทย และเป็นที่น่าสนใจได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นกิจกรรมที่สมควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน นอกจากนี้ผู้ริจยตระหนักว่าสภาพ

ของชุมชนในเขตชนบทของกรุงเทพมหานครมีลักษณะพิเศษซึ่งมีส่วนคล้ายกับชนบท แต่ก็มีลักษณะของชุมชนในเมือง พร้อมกับได้รับอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากความเจริญทางวัตถุและความคิดบางอย่างจากสังคมเมืองหลวง จึงน่าจะศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนประเภทนี้ ประกอบกับยังไม่มีผู้ศึกษาเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยสนใจ เรื่องดังกล่าวจึงจะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่หน่วยงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับทั้งยังนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองดีได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียนประถมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียนประถมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
๓. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในโรงเรียนประถมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
๔. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

๑. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งจัดในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนที่เปิดสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๒๗ ในด้านต่อไปนี้

- ๑.๑ ประเภทของการจัดกิจกรรม
- ๑.๒ วิธีการจัดกิจกรรม
- ๑.๓ ผลของการจัดกิจกรรม
- ๑.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม

๒. ลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ศึกษาตามลักษณะความเป็นพลเมืองดี ๓๖ ลักษณะ ซึ่งอยู่ในขอบเขตต่อไปนี้

- ๒.๑ ลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่เน้นคุณลักษณะที่บุคคลพึงมีและปฏิบัติ หรือแสดงออกต่อตนเอง
- ๒.๒ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เน้นคุณลักษณะที่บุคคลพึงมีและปฏิบัติ หรือแสดงออกต่อบุคคลอื่น
- ๒.๓ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เน้นคุณลักษณะที่บุคคลพึงมีและปฏิบัติ หรือแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อม

๓. ศึกษาตามตัวแปรของการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะต่อไปนี้

- ๓.๑ ที่ตั้งของโรงเรียน เขตชั้นในและเขตชั้นนอก
- ๓.๒ โรงเรียนที่เปิดสอน เฉพาะระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
- ๓.๓ ขนาดของโรงเรียน ใหญ่ กลาง เล็ก

๔. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ศึกษารอบคลุมถึงกิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

- ๑. ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากรในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๒. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะได้ทราบและเห็น

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดี อันจะทำให้
นักเรียนเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไป

๓. ผลการวิจัยจะเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา ประถมศึกษา
และมีอุมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี และยังเป็น
แนวทางที่จะปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดให้เหมาะสมและได้ผลยิ่งขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจมีความหมายแตกต่างไปจากที่ใช้กันโดยทั่วไป
จึงขอให้ความหมายของคำบางคำ ดังนี้

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเวลา
เรียนและมีได้กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือมิได้บังคับว่าจะต้องเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้น
โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑
ให้มีประสิทธิภาพ และไม่มีการให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งผลต่อการเลื่อนชั้น หรือสำเร็จการ
ศึกษาของนักเรียน

ส่งเสริม หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการสนับสนุนหรือเพิ่มเติม
สิ่งที่มีอยู่หรือยังไม่มีให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะความเป็นพลเมืองดี หมายถึง ลักษณะที่ประชาชนพึงมีจริยธรรม คุณธรรม
ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม อันเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกับสภาพสังคมไทย ซึ่ง
ประกอบด้วยลักษณะความเป็นพลเมืองดี ๓๖ ลักษณะดังนี้ จากการศึกษาค้นคว้าของคณะทำงาน
โครงการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองดี ของภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

๑. มีความรับผิดชอบ
๒. มีความซื่อสัตย์
๓. รักษาระเบียบวินัย
๔. มีสติสัมปชัญญะ
๕. มีความละเอียดและ เกรงกลัวต่อการประพฤติดิ

๖. มีความขยันหมั่นเพียร
๗. ประหยัด
๘. มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา
๙. มีความกล้าหาญและอดทน
๑๐. ใฝ่หาความรู้และความจริง
๑๑. มีค่านิยมที่ถูกต้อง
๑๒. ประกอบอาชีพสุจริต
๑๓. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๑๔. กระตือรือร้นและมุ่งอนาคต
๑๕. วางแผนในการทำงาน
๑๖. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๑๗. มีสุขภาพจิตดี
๑๘. รักษาความสะอาด
๑๙. พึ่งตนเอง
๒๐. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
๒๑. มีความสามัคคี
๒๒. มีความเสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม
๒๓. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๒๔. มีความเมตตากรุณา
๒๕. มีความกตัญญูกตเวทิต์
๒๖. เป็นสุภาพชน
๒๗. มีความยุติธรรม
๒๘. ความมีเหตุผล
๒๙. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว
๓๐. มีมนุษยสัมพันธ์
๓๑. ต่อต้านและไม่ลองสิ่งเสพติด
๓๒. รู้จักใช้และสงวนรักษาสาธารณสมบัติ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓๓. เป็นผู้ผลิตและบริโภคที่ดี

๓๔. ตระหนัก สนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมือง

๓๕. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๓๖. มีความภูมิใจในความเป็นไทย

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนทั้งหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔

โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๑ - ๔๐๐ คน

โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ ๔๐๑ - ๘๐๐ คน

โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ๘๐๑ คนขึ้นไป

เขตชั้นใน หมายถึง ท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๑๔ มีพื้นที่อยู่ใจกลางเมือง ๑๓ เขต ได้แก่ เขตคลองสาน ธนบุรี ดุสิต บางรัก บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บ่อมปราบศัทรุพ่าย ปทุมวัน พญาไท พระนคร ยานนาวา สัมพันธวงศ์ ห้วยขวาง

เขตชั้นนอก หมายถึง ท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๑๔ มีพื้นที่อยู่นอกเมือง ๑๑ เขต ได้แก่ เขตบางขุนเทียน บางกะปิ บางเขน พระโขนง ดลิ่งชัน ภาษีเจริญ มีนบุรี ราษฎร์บูรณะ ลาดกระบัง หนองแขม หนองจอก

ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ที่ทำหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๒๗

ครู หมายถึง ครู อาจารย์ ที่ทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๒๗ ที่ได้รับมอบหมายหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ของโรงเรียน

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๒๗

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสารและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างเครื่องมือเพื่อสำรวจการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ในโรงเรียน ในรายละเอียดเกี่ยวกับประเภท ระยะเวลาในการจัด และความสำคัญอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ นำมาประมวลและแยก ประเภทของข้อมูลที่ได้ เพื่อจัดทำรูปแบบและขอบเขตของการวิจัย การเลือกประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง ขอบเขตของเครื่องมือ ซึ่งได้แก่แบบสอบถามและแบบสำรวจ จากนั้นจึงสร้างเครื่องมือ ดังกล่าว

ขั้นตอนที่ ๔ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ ๕ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ ๖ แปลข้อมูลและเสนอผลการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ดำเนินการดังนี้

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในความ ควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ตั้งอยู่ในเขตชั้นในและ เขตชั้นนอก

ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๔๑ โรงเรียน ผู้ที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ เป็นผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหาร และครูผู้มีส่วนร่วมหรือได้รับมอบหมายในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย รวม ๓๖๒ คน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม และเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์ ได้ผู้บริหาร ๔๔ คน ครู ๔๔ คน รวม ๘๘ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ ๓ ประเภทคือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือดังกล่าวดังนี้

๑. สร้างแบบสำรวจใช้วิธีให้เลือกตอบ (check list) และแบบปลายเปิด
๒. การสร้างแบบสอบถาม ใช้แบบเลือกตอบ (check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) และคำถามแบบปลายเปิด (open ended)
๓. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสำรวจและแบบสอบถามไปยังโรงเรียนทางไปรษณีย์ และให้กลุ่มตัวอย่างส่งกลับทางไปรษณีย์ และมีบางส่วนผู้วิจัยเก็บด้วยตนเอง การสัมภาษณ์ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า แล้วนัดเวลาสำหรับสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. แบบสำรวจ ใช้วิธีหาค่าความถี่ ร้อยละ
๒. แบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
๓. แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีหาค่าความถี่ และร้อยละ

๕. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดลำดับของการเสนอผลการวิจัยไว้ดังนี้
บทที่ ๑ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ ๒ เสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ความหมายของ "พลเมืองดี" คุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้ที่เป็น

พลเมืองดีจากความเห็นของบุคคลต่าง ๆ

แนวความคิดของการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมในเรื่องพลเมืองดี

ให้แก่เยาวชน

บทที่ ๓ เสนอผลการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยประชาชน และกลุ่ม

ตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเสนอข้อมูล

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ โดยเสนอเป็นรูปตาราง

และอธิบายประกอบ

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย